

Voor het eerst sinds lang beginnen we het jaar nog eens met overal, op alle bestuursniveaus in ons land, regeringen die ook echte regeringen zijn. Dat klinkt misschien vanzelfsprekend, maar na het afgelopen anderhalf jaar weten we in dit land beter. Het is mij nog niet dikwijls overkomen, maar toen we in december eindelijk die regering op de been hadden gebracht, waren er mensen die me daadwerkelijk op straat kwamen bedanken. 'Merci voor de regering.' Iedereen begon op de duur te grappen dat we eigenlijk geen regering nodig hadden, dat het beter ging zonder. De waarheid is natuurlijk anders: we hadden wel nood aan een bestuur dat duidelijke keuzes maakt. Het uitblijven van die keuzes had niet alleen onze kredietwaardigheid aangevreten, het liet ook het vertrouwen bij onze bevolking afkalven tot een absoluut dieptepunt. Dat is de reden achter die 'merci'.

Of die 'merci' ook nog herhaald zal worden nadat alle keuzes - ook de moeilijke - gemaakt zullen zijn is iets anders. Een regering in crisistijd kan moeilijk verwachten dat ze populair wordt door prettige maatregelen te nemen. Ze kan dat wel worden door een evenwichtig en rechtvaardig beleid te voeren dat begrepen wordt door degenen die de lasten moeten dragen. Dat is het evenwicht waarnaar wij gestreefd hebben in het akkoord en dat er volgens ons ook in zit. Dat is de reden waarom ons congres het heeft goedgekeurd. Dat is waarom de uitvoering van dat akkoord onze voornaamste prioriteit is.

Dat ministers de tekst van het regeerakkoord ook als tekst van hun beleidsnota nemen, is iets waar de voorbije week door sommige -door ons uiteraard zeer gewaardeerde- journalisten lacherig over gedaan werd. Ze moeten mij maar excuseren als ik op mijn beurt hun reactie ook grappig vind. Het zal wel zijn dat die nota's door de copy-paste geen prijzen zullen krijgen in een wedstrijd voor meeslepend leesvoer. Los van het feit dat wij in ieder geval onze ministers niet gekozen hebben omwille van hun literaire kwaliteiten: wat hadden ze dan gewild? Dat de nieuwe regeringsleden het bereikte akkoord na een 500 dagen durende onderhandelingsmarathon al meteen zouden herschrijven?

Onze leden hebben dit regeerakkoord niet goedgekeurd omdat ze denken dat we er allemaal waanzinnig populair mee gaan worden. En ook niet omdat er geen maatregelen in staan waarmee we het moeilijk hebben. Ze hebben het wel goedgekeurd omdat het de crisis en de uitdagingen waar we met ons land voorstaan aanpakt. Op een evenwichtige en rechtvaardige manier.

In die zin is het regeerakkoord inderdaad een bijbel. Die is geen schoolvoorbeeld van een samenhangende, vlot leesbare tekst, nee. Maar wie de bijbel leest, heeft geen moeite om te begrijpen welke waarden er achter zitten. Wel, dat geldt ook voor het regeerakkoord, we willen het dan ook in zijn geheel uitgevoerd zien. Omdat het bespaart waar dat kan. Omdat het de ingrepen doet die nodig zijn, met oog voor een faire verdeling van de lasten en met oog voor degenen die ze dragen. Omdat alleen op die manier het vertrouwen bij de bevolking kan hersteld worden. Dat is het verschil dat wij gemaakt hebben, dat is het verschil dat we ook willen blijven maken.

En we maken het verschil niet alleen in de federale regering. Dat is nog een verschil met de voorbije jaren: we besturen opnieuw op de beide niveaus van het land. In de Vlaamse regering én in de federale. Dat is niet belangrijk om een paar extra ministers te kunnen benoemen. Dat is belangrijk omdat we op die manier het beleid waar wij voor staan, de waarden waar wij voor staan, op een samenhangende manier in de praktijk kunnen brengen. Overal.

Dat is meer dan ooit belangrijk. Want wat sommigen ook schijnen te denken, er is geen groot verschil tussen de moeilijkheden waar we in Vlaanderen voor staan en die waarmee België, Frankrijk of heel Europa kampen. We zwemmen allemaal in hetzelfde water. Door de economische unie waar we samen deel van uitmaken - of die nu België of Europa heet - is onze toekomst met elkaar verbonden. En zijn ook onze problemen in grote mate dezelfde.

Als we vandaag in België opnieuw aankijken tegen een totale overheidsschuld die groter is dan wat we op één jaar tijd verdienen en produceren, dan is dat niet in de eerste plaats omdat er de voorbije jaren massa's geld zou gegoooid zijn naar zinloze projecten en overbodige uitgaven, ook niet door de federale regering waartegen we oppositie hebben gevoerd. Al had die het uiteraard veel beter kunnen doen als ze naar ons

had geluisterd, we moeten de welwillendheid ook niet té ver drijven. Maar zelfs in 2008, nog niet zo lang geleden, liep onze schuldgraad nog terug en waren we goed op weg om onder de 90 procent te duiken. Tot we de facturen van de financiële profeten in onze bus vonden en we in één korte, steile klim opnieuw boven de 100% uit klommen. We kunnen daar ontzettend kwaad om zijn. Met reden, want de schade die zij aan onze samenleving hebben toegebracht is immens. Maar een andere keuze dan die factuur te betalen hadden de overheden nu eenmaal niet. Het was de enige manier om de centen van miljoenen spaarders veilig te stellen. Alleen als gemeenschap, met inzet van al onze middelen, waren we in staat om die veiligheid te bieden. Dat was zo duidelijk dat de voltallige financiële wereld zich op 24 uur tijd tot de sociaal-democratie bekeerde.

In heel Europa ruimen we het rokende puin van die catastrofe en proberen we de factuur van de opruiming samen af te betalen. Misschien moeten we als antwoord op de jaarlijkse 'tax freedom day', de dag waarop we zagezegd onze belastingen hebben betaald en alleen nog voor onszelf zouden werken, gewoon eens aan de nieuwe minister van financiën voorstellen om op de achterkant van alle belastingbrieven de foto's van de bestuurders van de grote banken af te drukken. Zo weten de mensen tenminste waarvoor ze betalen. Het zou maar een schrale troost zijn, maar in moeilijke tijden moet een mens het doen met wat hij heeft. Ik zie niet in waarom we maar in één richting ludieke acties zouden mogen voeren.

Maar dat zal uiteraard het probleem niet oplossen, en met terugkijken ga je niet vooruit. De échte inzet voor het beleid in de komende jaren mag geen revanche zijn. De echte uitdaging is niet om kwaad het puin van de crisis op te ruimen en vervolgens hetzelfde gedrocht herop te bouwen. Het echte werk, zeker voor een progressieve partij als de onze, is verandering realiseren. Maken dat het niet meer opnieuw kan gebeuren.

Dat is waarom we willen dat de federale regering werk maakt van regels die de banken écht verplichten om duidelijke informatie te geven aan hun klanten. Om een duidelijke scheiding te maken tussen het geld op de spaarboekjes, dat absoluut moet beschermd zijn, en de middelen waarmee risico's genomen mogen worden. Dat is waarom we willen dat de commissies die in het parlement werken om de oorzaken van de bankencrisis te onderzoeken écht kunnen nagaan hoe het komt dat onze toezichtsmechanismen niet gewerkt hebben. De spaarders en de belastingbetalers in dit land hebben recht op die informatie. Ze hebben recht op een overheid die lessen trekt uit fouten van het verleden. Wat niet werkt, moet veranderen.

Wat dat veranderen betreft, is er toch iets wat mij van het hart moet. Wij zijn in staat zijn om onder ogen te zien dat ons sociaal systeem nood heeft aan hervorming en modernisering. Wij beseffen heel goed dat het noodzakelijk is om te werken aan langere loopbanen, aan efficiëntere manieren om de gezondheidszorg te organiseren, aan regels en instellingen die aangepast zijn aan een moderne arbeidsmarkt. Dat is nodig en we kunnen en zullen dat ook aan de mensen uitleggen. Omdat het de enige manier is om verworven rechten te garanderen voor degenen die een lange loopbaan achter de rug hebben, en tegelijk ook zekerheid en perspectief te bieden voor de loopbaan van hun kinderen en kleinkinderen. Ik ontmoet niet veel werknemers die daar bijzonder gelukkig over zijn. Maar het overgrote deel van hen weet wel dat het nodig is om te veranderen en is ook bereid om dat te doen als we het mogelijk maken.

Maar als zij dat kunnen, waarom is het voor sommige anderen dan zo moeilijk om een even evidente waarheid onder ogen te zien: dat er minstens evenveel moet veranderen aan de manier waarop ons financieel en fiscaal systeem functioneert? Als werknemers kunnen en moeten begrijpen dat ze langer moeten werken, waarom hebben anderen het dan zo moeilijk om te verstaan dat er niet zoiets bestaat als het recht op een bonus, net nadat je een put van miljarden hebt gemaakt? Net nadat je door de belastingbetaler gered bent.

Als gewone werknemers moeten begrijpen dat hun looneisen redelijk moeten blijven om ons concurrentievermogen in stand te houden, waarom is het voor diegenen die veelvouden van zo'n normaal loon verdienen dan zo moeilijk om te begrijpen dat het niet kan dat ze hun inkomsten in een vennootschap stoppen om er ook nog eens minder belastingen en sociale bijdragen op te betalen? Als een werknemer die

1200 euro per maand verdient wél kan begrijpen dat hij ook nog BTW betaalt op de benzine voor zijn auto en het speelgoed voor zijn kinderen, waarom kunnen anderen dan nog altijd niet accepteren dat het ook normaal zou zijn om belast te worden op de meerwaarden die ze realiseren op hun aandelen? En vooral: hoe slagen ze erin om ook nog eens politieke partijen te vinden die dat standpunt verdedigen? Want er zijn helaas ook dingen die we niet in de bijbel hebben gekregen.

Zou het kunnen dat de enen wel en de anderen niet begrijpen dat het redden van de banken niet het enige is dat een gezamenlijke inspanning vereist? Dat het om veel meer gaat? Dat de dingen die een samenleving waarde en kwaliteit geven ook die dingen zijn die je niet alléén kan realiseren en kopen? Dat een goed pensioen voor iemand met een modaal inkomen iets is dat je niet bij elkaar kan sparen tijdens een normale loopbaan? Dat goed en betaalbaar onderwijs iets is wat we alleen maar samen kunnen realiseren? Dat kinderopvang voor jonge ouders en rusthuizen voor alleenstaande ouderen een gemeenschappelijke taak is, omdat ze voor iedereen het leven beter en comfortabeler maken?

Er zijn dezer dagen nogal wat politici die hun frustraties niet meer kunnen bedwingen dat we van het openbaar vervoer in Vlaanderen na jaren van verwaarlozing opnieuw een succesverhaal gemaakt hebben. Volgens hen betalen de gebruikers te weinig en moeten de prijzen omhoog. Hun voornaamste frustratie schijnt te zijn dat senioren de kans krijgen om gratis te rijden en dat nogal wat steden - die daarvoor overigens netjes betalen aan de Lijn - hetzelfde aanbieden aan alle of sommige van hun burgers. Ze vinden dat zotte kosten. Ze denken dat mensen daardoor niet meer beseffen dat dingen geld kosten. Ik denk dat ze die mensen onderschatten.

Als de stad en de universiteit van Leuven samen investeren om studenten de bus te laten nemen, dan beseffen de inwoners van deze stad zeer goed dat dat geld kost. Maar ik denk dat ze dat geld graag betalen, als het betekent dat ze daarmee veel minder studenten met een auto in de stad aantreffen. Dat hun kansen om een parkeerplaats te vinden daarmee geweldig stijgen. En dat het in ieder geval een pak goedkoper is om daarin te investeren dan in het kopen of huren van een extra garage in deze stad.

Ik denk niet dat mijn grootouders dom waren als ze niet protesteerden toen hun belastinggeld gebruikt werd om autosnelwegen naar de kust te bouwen, ook al hebben ze zelf nooit een auto gehad. Zij hadden begrepen dat het een investering was die iedereen vooruit zou helpen en dus ook hen ten goede zou komen. Ze hadden dat blijkbaar beter begrepen dan sommige politici vandaag. Investeren in openbaar vervoer, onderwijs, sociale bescherming, veiligheid, kinderopvang en ouderenzorg maakt het leven voor iedereen beter. Het zijn stuk voor stuk ook diensten die voor de modale student, werknemer of gepensioneerde alleen toegankelijk zijn als we ze samen financieren en organiseren. En het zijn dus ook de allerlaatste investeringen waarop wij bereid zijn om drastisch te besparen, laat dat duidelijk zijn.

De uitdaging waarvoor we staan is geen generatiestrijd tussen een 22-jarige student aan de ene kant en een 60-jarige bouwvakker aan de andere. Een rechtvaardige samenleving is bereid en is in staat om voor hen allebei te doen wat nodig is. In het volle besef dat we daar allemaal beter van worden. Dat is wat we opnieuw duidelijk moeten maken.

Ook als we dat desnoods met handen en voeten moeten uitleggen aan Europa. En minister Vanackere mag gerust zijn: niet alleen weet ik wie Olli Rehn is, ik ben ook een onvoorwaardelijke voorstander van de Europese constructie. Om dat ik geloof in de waarden die ons 50 jaar van vrede, democratie en vooruitgang hebben gebracht.

Maar dan heb ik ook het volste recht om er op te wijzen dat Angela Merkel en Nicolas Sarkozy ons vandaag een beleid proberen op te dringen dat daar afbreuk aan doet. Dan heb ik het recht om het niet normaal te vinden dat er wel lessen worden gegeven aan landen wiens lonen te hoog zouden zijn, maar nooit aan degenen wiens lonen te laag zijn. Dan heb ik het recht om te protesteren als er wel sancties zijn voor landen die de begrotingsnormen overtreden, maar geen sancties voor lidstaten als Hongarije wanneer die de democratische basisregels met de voeten treden.

We hebben niet alleen het volste recht, we hebben de verdomde plicht om daarover verontwaardigd te zijn en dat luidop te zeggen. We zullen daar ook in 2012 niet over zwijgen.